

En administrator fra de canadiske nordområder ser tilbage

Graham Rowley, interview af Finn Lynge

Oversat og bearbejdet af Hans Ebbesen

Mr. Graham Rowley, der for godt et års tid siden i december 1974 trak sig tilbage fra stillingen som Scientific Advisor i Department of Northern Affairs, betragtes ikke uden grund i dette departement og i vide kredse uden for som The Grand Old Man.

Radiofonichef Finn Lynge har under en rejse i Canada benyttet lejligheden til at besøge Graham Rowley i hans hjem uden for regeringsbyen Ottawa, hvorfra også de nordlige områder af Canada er blevet styret indtil de allerseneste år, hvor North West Territories har fået deres egen provinsregering etableret i Yellowknife midt i territoriet. Fra dette besøg stammer de neden for anførte udtalelser fra et af de mennesker, der ved mest om Canadas nordområder fra arbejdet gennem en menneskealder.

G. Rowley drog første gang ud på en arktisk ekspedition i 1936 som arkæolog, for som han sagde „man ønskede en arkæolog med på denne ekspedition, mens der ikke var nogen, der ønskede en arkæolog andre steder“. Det første møde med den nordlige befolkning, eskimoerne, var altså ret tilfældigt, men det

varede dog i 3 år, i hvilke G. R. levede sammen med og rejste med den indfødte befolkning som den eneste hvide mand. Han lærte at tale deres sprog, og de 3 år blev afgørende for hele hans liv, dels fordi han fattede interesse for og kærlighed til denne befolkning, og dels fordi han derved erhvervede sig et indgående kendskab til et land og dets befolkning, som man først langt senere fik øjnene op for.

Den anden verdenskrig åbnede også denne del af verden for en voldsom udvikling, og allerede i 1951 blev G. R. tilknyttet den rådgivende komite for udvikling af nordområderne som sekretær.

G. R. har naturligt nok gennem årene været meget interesseret i også at følge udviklingen i Grønland, og om årsagen hertil udtaler G. R.: „Det skyldes naturligt nok den stærke relevans mellem de grønlandske og de canadiske tilstande og betingelser. På mange måder har Grønland nemlig været foran Canada, både inden for undervisningsområdet, i den økonomiske udvikling, på sundhedsområdet, – alle disse institutioner var etableret og fungerede meget tidligere i

Grønland end i Canada. Man fik således alle disse fordele tidligere i Grønland, men man mødte til gengæld også vanskelighederne tidligere.“

Department of Indian and Northern Affairs' første fase.

På spørgsmålet om, hvordan udviklingen inden for Department of Northern Affairs er forløbet, fortæller G. R.:

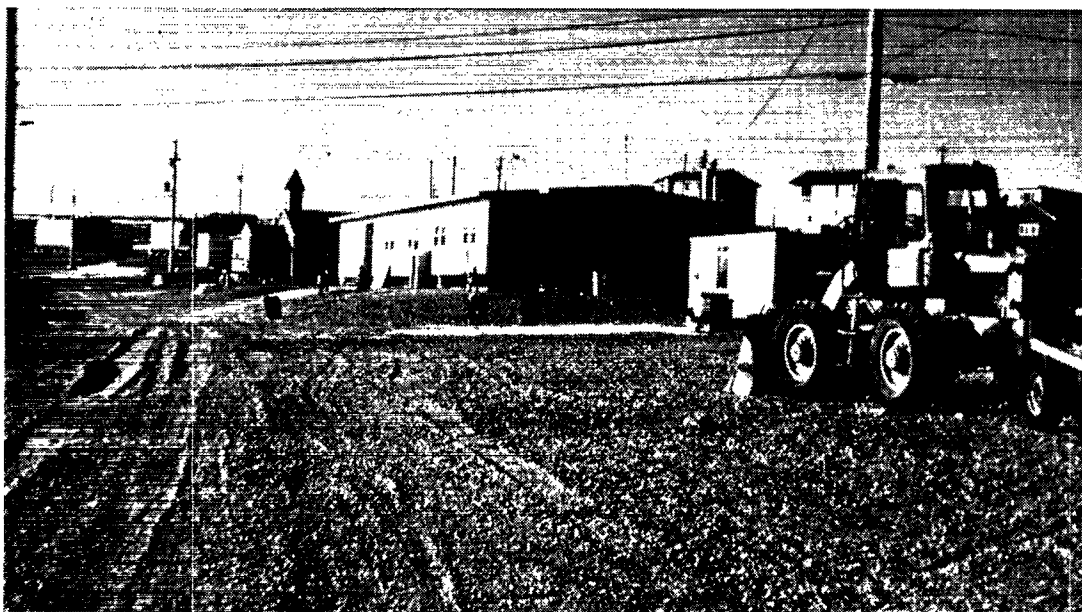
„Det var vel først i begyndelsen af 50-erne, at man begyndte at interessere sig for de nordlige områder. Den almindelige canadier hørte for første gang om områderne, fordi et stigende antal mennesker havde været der under krigen, da det blev et af forsvarsområderne. Kommunikationen forbedredes enormt, og man kunne nu komme frem og tilbage uden at skulle være bundet til et helårsophold som tidligere. Man blev interesseret i disse områder og blev overbevist om, at der ville ske en udvikling, der kunne få betydning for hele landet. Områderne blev en del af den nære fremtid. Man blev på samme tid opmærksom på og begyndte at erkende, at områderne var forsømt, og at de almindelige goder, som var dagligdags for den canadiske borger, også måtte gives til befolkningen i nord.

Dermed mener jeg,“ fortsætter G. R., „at de ikke blot havde krav på en bedre sundhedsmæssig betjening, bedre uddannelsesmuligheder o. s. v., men at de også havde krav på andre goder som eksempelvis de almindelige sociale ydelser til familien. Men de kontante børnetilskud på dengang 10 dollars om måneden var ofte et meget større kontant beløb end den indtjening, som man i sådanne

fangstområder kunne få ind ved den gennemsnitlige fangst af ræve. Det gav et misforhold, som kunne være vanskeligt forståeligt for befolkningen. Men i hvert fald anvendte departementet nu nogen tid og penge til at bringe visse ydelser til den eskimoiske befolkning for første gang. Det var første fase af en udvikling og en stigende erkendelse af ansvaret over for den eskimoiske befolkning.“

G. R. giver herefter en længere udrådning af udviklingen af Department of Indian Affairs and Northern Development, der i en eller anden form og under skiftende navne går helt tilbage til oprindelsen til den canadiske regering. Og når navnet således gennem tiderne har skiftet, er det egentlig ikke udtryk for en ændret organisation, men snarere et udtryk for en skiftende prioritering af organisationens forskellige opgaver.

I 1931 hed det således Dept. of Mines and Resources, under krigen hed det Dept. of Resources and Development. I 1951, hvor hovedvægten blev lagt på området som sådan, hed det Dept. of Northern Affairs and National Resources, og nu hedder det Dept. of Indian Affairs and Northern Development. Dette sidste er i alle tilfælde det officielle navn, men siden departementet er givet dette navn for 6-7 år siden, er ordet „development“ blevet et grimt ord, og man vil lægge mærke til, at departementet nu aldrig refererer til sig selv på denne måde men blot som Dept. of Indian and Northern Affairs. Og eskimoerne sorterer under en særlig afdeling af dette departement, der har en meget indviklet og ikke særlig logisk op-

Den gamle skole i Igloolik.

Fot.: GTO 1971.

bygning. Men den er som sagt et resultat af historien.

På et tidligt tidspunkt af udviklingen i Canada har både indianere og eskimoer være henlagt under det samme departement, men ved nyordningen i 1931 blev de adskilt og eskimoerne henlagt under departementet for borgerskab og indvandring. Det var i de tider, hvor man lagde megen vægt på tilhørsforholdet, som godkendte borgere i det canadiske samfund. De to befolkningsgrupper blev igen senere sammenbragt under det samme regeringsorgan, men det betød alligevel, at de var blevet administreret separat gennem en ret lang periode.

Alle skulle være lige.

På et nærmere spørgsmål om, hvorvidt G. R. tror, at det vil være muligt med tiden fuldt ud at kunne integrere indianere og eskimoer i det canadiske

samfund, eller om den udvikling, som vi netop i disse år er vidne til, at disse minoritetsgrupper i stadig stigende grad bliver sig selv som folk bevidst, vil vise sig at være en tendens, der vil udvikle og manifestere sig, svarer G. R.:

„Det er min opfattelse, at denne tendens vil vokse i et vist omfang. Den kurs, som tidligere har været fulgt, hvorefter alle efterhånden skulle være ens og den ene ikke skulle skille sig ud fra den anden, skulle leve det samme livsløb o. s. v., var i virkeligheden ganske unfair over for indianerne og eskimoerne. Ideen var, at alle skulle være lige, alle skulle have de samme ydelser og de samme muligheder, og dette er jo en smuk teori. Men i praksis vil det blot sige, at indianere og eskimoer aldrig vil være i stand til at forstå vor måde at tænke tingene på. Hvis de skulle forstå og leve med i hele vor kulturverden,

ville de med andre ord blive en del af den på meget ulige og ufordelagtige vilkår. De ville være blevet den laveste indkomstgruppe, de ville få overladt de dårligste jobs, og de ville med undtagelse af nogle ganske få mennesker kun undtagelsesvis være i stand til at hæve sig op over dette stade. Og derfor tror jeg, at denne søgen efter identitet i virkeligheden er en vældig god ting, fordi den vil forhindre, at de bliver optaget i de allerlaveste lag af samfundet. Og det ville i givet fald ellers være blevet deres lod.“

På spørgsmålet om, hvilke relationer der er mellem de indfødte organisationer Inuit Tapirisat of Canada (ITC) og National Indian Brotherhood (NIB) og så Dept. of Indian and Northern Affairs, svarer G. R.:

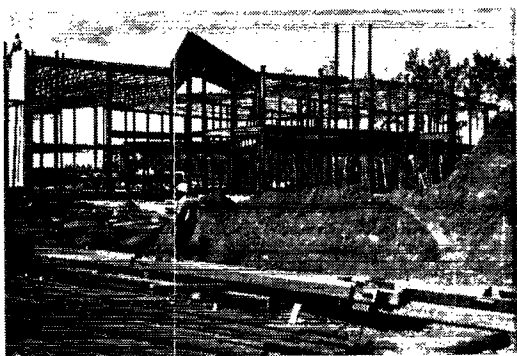
„Vi er i disse år vidner til, at sådanne indfødte organisationer dannes i Canada, og de to nævnte organisationers forhold til Dept. of Indian and Northern Affairs er noget forskelligt. Men jeg synes, at de viser megen snu og dygtighed i den måde, de manipulerer med regeringsmyndighederne. De får jo deres økonomiske midler fra flere sider og organisationer, og de er vældig gode til at spille den ene part ud mod den anden.“

Intervieweren gør her opmærksom på, at der er en særlig grund til, at han spørger om forholdet mellem de indfødte organisationer og departementet. Han har nemlig fået det indtryk, at NIB ofte bliver meget frustreret i dette forhold. NIB har f. eks. udarbejdet et forslag og en politik for de indianske reserver, som de selv synes er ganske vel

argumenteret. De udarbejder på dette grundlag skriftlige forslag, men synes ikke at komme nogen vegne, når de kontakter myndighederne i departementet. Det synes, som om dette ikke ønsker nogen indblanding af de indfødtes organisationer, når der skal udformes en særlig politik for et område, der har direkte relation til de indfødte. Hvad mener G. R. om det?

„Det er min opfattelse, når man skuer tilbage, at også de indfødte må erkende en vældig forandring. En statsmyndighed kan godt skifte retning, men den kan ikke fuldstændig vende om eller gå tilbage. Den kan skifte retning af og til. Ændringen inden for undervisningssektoren har i realiteten i de seneste år været enorm. I dag er undervisningen af indianerne delvis i deres egne hænder, mens de tidligere ikke havde noget som helst at sige med hensyn til den undervisning, der blev givet deres børn. Dette gælder i tilsvarende grad også for eskimoerne.“

For bare 5–6 år siden udtalte the Commissioner, at det ville blive over hans lig, hvis der skulle undervises i skolerne på det eskimoiske sprog. Dette sagde han – og han var virkelig en ganske alvorligt tænkende mand –, fordi han var overbevist om, at man ved at undervise på og i det eskimoiske sprog ville holde befolkningen tilbage i uvidenhed. Og medmindre de lærte et andet sprog perfekt, ville de ikke have nogen fremtid. Og dette var iøvrigt et synspunkt, der blev anlagt på en lang række andre områder også. I dag er dette anderledes, og der har gennem de sidste 4–5 år været undervist i det eskimoiske

High school
under opbygningen i Hay River.

Fot.: GTO 1971.

sprog i skolerne for første gang gennem de tre første klasser i skolerne, ganske som det sker i Alaska.

Disse fremskridt er sket dels på grund af en påvirkning fra de indfødte organisationer, dels på grund af et generelt ændret syn fra den hvide del af befolkningen. De indfødte er i stand til ganske anderledes at gøre deres synspunkter gældende.

I halvtredserne blev der lagt stor vægt på undervisning og uddannelse. Her igennem kunne alle blive lige, og derfor måtte der bygges skoler i nordområderne. Der blev bygget skoler for millioner og atter millioner af dollars, og her mener jeg sådan set, at man prioriterede galt. Skolens fysiske rammer er naturligvis nødvendige, men hovedvægten burde lægges på uddannelsen af lærere, indfødte lærere. Men det er så let at undslå sig for dette. Hvis det f. eks. havde været i Afrika, hvor der måske i et land var en befolkning på 50 millioner, ville den eneste udvej være at uddanne f. eks. 500.000 indfødte lærere. Men når det drejer sig om bare 10.000 eskimoer, så er det administrativt meget lettere at udsende 2-300 lærere fra det

sydlige Canada. Og man kan meget let dermed overbevise sig selv om, at så er den sag løst på bedste måde ved udsendelsen af alle disse veluddannede og kvalificerede lærere.

Men også det uheldige i en sådan politik er man blevet klar over, og der er sket en ændring til det bedre gennem de sidste 5 år. Der findes nu enkelte indfødte lærere, og det mest avancerede sted er nok Igdlookik, hvor der ud af en stab på 13 lærere er 6 indfødte, og heraf har i det mindste 2 fået en kvalificerende uddannelse i Canada. Når man ser nogle år tilbage, kan man klart konstatere, at der er sket ændringer til det bedre. Men myndighederne er konservative og langsomme med hensyn til ændringer i deres politik.

Mennesket i centrum.

Jeg omtalte tidligere første fase af udviklingen op til 1951. Næste fase strækker sig over de næste 10 år, og den blev hovedsagelig anvendt til at indhente de almindelige offentlige ydelser og borgerrettigheder i form af bedre uddannelse og undervisning af de indfødte, bedre sundhedsvæsen etc. Og i den følgende fase drejede det sig om udvikling af samfundet specielt ved at stimulere den industrielle udvikling. Og her vendte man sig mod de naturlige råstoffer og ressourcer af enhver art. Man søgte efter minedrift og udvinding af olie, og man gjorde sit bedste for at stimulere forskellige firmaer til at gøre forundersøgelser ved bl. a. at give dem meget favorable vilkår. Og jeg finder personligt, at det i almindelighed er latterligt på denne måde kritikløst at give forskel-

lige firmaer frie hænder til sådanne undersøgelser. Det blev i høj grad overdrevet og var alene medvirkende til at bringe en hel masse mennesker ind i området, som kun var interesseret i de materielle gevinster. For dem var den indfødte befolkning, menneskene, ganske uden betydning og blot i vejen. Dette indså naturligvis regeringen efterhånden, og politikken blev ændret og mere menneskeorienteret. Minister John Cretien har været meget stærkt medvirkende til denne ændring, men også dette har taget tid. Folk, der én gang er indstillet på business, er ikke sådan at lave om på og få til at erkende de indfødtes tarv frem for den personlige vinding. Men som tidligere nævnt trådte begrebet „development“ – forstået som den industrielle udvikling – noget i baggrunden til fordel for den menneskelige development, blandt andet fordi disse to opfattelser vanskeligt kan undgå at komme i konflikt med hinanden.

Den stigende forståelse for „mennesket i centrum“, landets oprindelige befolkning, har som tidligere berørt ført til dannelsen af visse indfødte organisationer. De finder i stadig stigende grad sammen og formulerer deres krav for at dirigere udviklingen i en retning, der også kommer dem selv til gode. Der er mange tegn herpå, som ikke var synlige for 10 år siden. De udvikler sig med bemærkelsesværdig hast.

Og denne udvikling er direkte blevet fremmet af regeringen, der faktisk også økonomisk har bidraget til at rejse kritik af deres egne metoder og veje. Og dette forekommer mig at være en meget opmuntrende ting. Regeringens gode vilje

viser sig bl. a. gennem en undersøgelse af disse forhold, hvor lederen, der selv er meget sympatisk indstillet over for de indfødtes sag, tilhører regeringens oppositionsparti.“

— På spørgsmålet om, hvorvidt G. R. tror, at de indfødte folk og organisationer vil kunne gøre sig gældende over for de industrielle selskaber, og hvorvidt de indfødtes organisationer i en eventuel konfliktsituation vil være i stand til at dreje udviklingen deres vej, svarer G.R.:

„Ja, der kan ikke være nogen tvivl om, at industriens folk nu er klar over deres eksistens og føler deres indflydelse, hvilket ikke var tilfældet for bare 5–10 år siden. Da blev deres indflydelse og hensynet til dem end ikke diskuteret på disse selskabers møder. De indfødte blev ladet helt ude af betragtning, for de var jo uden betydning og havde ingen magt bag sig. Det har de i dag. Og selv om de måske ikke kan standse produktionen og udviklingen, kan de i alle tilfælde forsinke den væsentligt. Dette er bl. a. sket i tilfældet med rørledningen ved McKensey, hvor de indfødte følte sig truet for et indgreb i deres områder. De havde bl. a. lært metoderne fra deres stammefrænder i Alaska, hvis organisation havde opnået betydelig styrke, og hvis drøftelser med myndighederne resulterede i en stor erstatning for tab af landområder. Et resultat der for bare 10–15 år siden ville have været utænkeligt og have resulteret i en tabt sag.“

På spørgsmålet om, hvorvidt G. R. fornemmer en stigende stridbarhed og vold fra de indfødte organisationers side, svarer han:

„Vel egentlig ikke. Men der er i dag

Radarantenne ved Hall Beach.

Fot.: GTO 1971.

selvfølgelig mere uro og vold i de nordlige områder i almindelighed. Hvor man f. eks. før krigen praktisk taget aldrig så vold i disse områder, så kan dette ikke siges at være tilstanden i dag, men der er ikke uro og vold i større omfang, hvilket vel bl. a. skyldes, at de indfødte er i absolut mindretal. Deres styrke ligger slet ikke i det fysiske. Deres styrke ligger snarere deri, at de er det canadiske folks dårlige samvittighed. Det er i virkeligheden deres bedste våben, at man i stigende omfang erkender, at denne del af det samlede canadiske folk ikke har modtaget de samme goder som den øvrige del af befolkningen. Ikke fordi jeg egentlig tror, at man kan bebrejde den canadiske offentlighed denne tilstand, for man er først blevet klar over forholdene under og efter krigen. Der er således i denne sag tale om und-

ladelsessynder frem for det modsatte, at der altså er grebet for drastisk og aktivt ind. Det er formentlig også af denne årsag, at vi konstaterer den væsentligste forskel mellem indianerne og eskimoerne. For så vidt angår indianerne har de været i forbindelse med den hvide mand – og ikke altid for det gode – gennem mange år, og i dette forhold kan den hvide mand meget vel anklages for at have grebet for drastisk ind. I tilfældet med eskimoerne kan der derimod meget vel tales om undladelsessynder, idet der ikke for dem blev gjort noget virkeligt før efter 1945. Og man kunne med god ret anklage regeringen for at have ladet en så stor del af sit område mod nord ligge hen uden nogen ordentlig administration, uden nogen sundhedstjeneste og undervisning, hvorefter man til gengæld gjorde en så voldsom indsats,

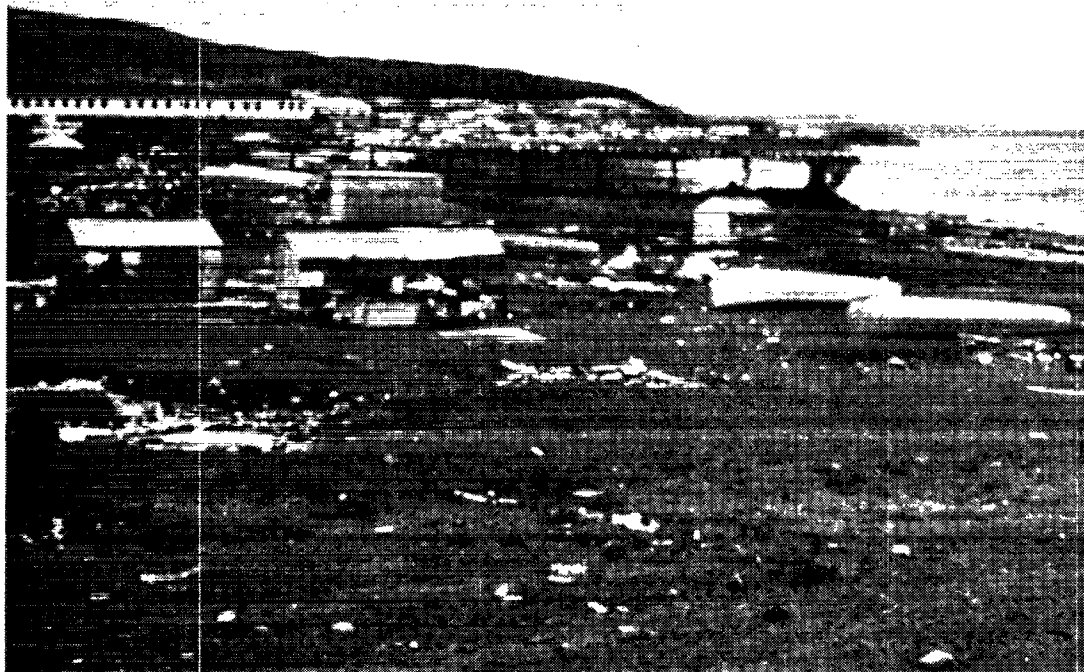
Frobisher Bay.

Fot.: GTO 1971.

at det måtte overvælde den indfødte befolkning, som ikke med denne hast kunne absorbere alle de store forandringer. Efter min opfattelse måtte det være regeringens opgave at søge en sådan udvikling gennemført i et tempo, som befolkningen kunne følge med i. Men hér har man fejlet alvorligt. Først var udviklingen alt for langsom, ja, der skete simpelthen ikke noget gennem tyverne og trediverne, hvor udviklingen ved en langsom og overvejet vækst i stigende grad og omfang kunne have været overladt til den oprindelige befolkning. Og da så udviklingen kom i gang, skulle det gå så stærkt, at befolkningen naturligt

nok derved blev ganske forvirret. De havde ingen kontrol med nogen ting, alt blev blot kastet i hovedet på dem.

Hvis man f. eks. tager området boliger, besluttede man pludseligt, at de oprindelige boliger var for elendige og sundhedsfarlige, og derfor skulle der bygges nye boliger til alle. Eskimoerne stod uforstående og ubeskæftigede, mens det ene hold teknikere og håndværkere kom og snart blev fulgt af et nyt hold, som alle byggede huse til eskimoerne, der herefter blev fortalt, at her var deres huse, som de nu skulle bo i. Men de var ikke blevet spurgt til råds om indretning, materialer etc. De kunne få

Frobisher Bay.

Fot.: GTO 1971.

opvarmning og forskellig service, og husene kostede så og så mange tusinde dollars, der kunne afbetales på rimelige vilkår. Men mennesker bliver ikke lykkelige ved på denne måde at få tingene tilkastet.

Sådanne fejltagelser har man naturligvis efterhånden erkendt, og mange af de almindelige administrative opgaver løses nu af de lokale beboere. Men jeg tror alligevel, at sådanne fejltagelser hos eskimoerne har efterladt en følelse af spild og manglende realistisk indstilling til materielle værdier. Når man tænker tilbage på den tid, hvor eskimoerne splittede en tændstik op på langs, så der

blev fire tændstikker ud af én, og sammenligner den med dagen i dag, hvor man tager sin snescooter og kører til den nærmeste butik, hvis man mangler en lille reservedel, så forstår man forskellen. Tingene kommer for let i dag. Sådanne omvæltninger har ikke haft nogen god indvirkning.“

Indianere, eskimoer og den hvide mand.

På interviewerens spørgsmål om, hvad der efter almindelig opfattelse er forskellen mellem indianerne og eskimoerne, svarer G. R.:

„Eskimoerne har altid haft en bedre presse end indianerne. Eskimoerne har

faktisk aldrig stået i en konkurrence-situation med den hvide mand, således som indianerne har gjort det i mangfoldige situationer. Og det er altid indianeren, der er kommet ud af disse skærmydsler som taber. Og jeg tror, at den hvide mand prøver på at retfærdiggøre sine handlinger. Han føler, at det er han nødt til, og bruger ofte det argument, at de ikke er værd at gøre noget for, at de ikke er hans lige.

Der har derimod aldrig bestået det samme konkurrenceforhold mellem den hvide mand og eskimoerne. Og den dårlige samvittighed i forholdet til indianerne gør formentlig også, at man forsøger at kompensere for disse fortidens synder mod indianerne ved en bedre behandling af og en mere positiv indstilling over for eskimoerne. Og når der aldrig er opstået det samme konkurrenceforhold til eskimoerne, skyldes det også, at den hvide mand i udpræget grad har været afhængig af eskimoernes bistand i nordområderne. Eskimoerne synes i det hele at være betydelig mere selvstændige. Og dertil kommer selvfølgelig den historiske udvikling, der oftest har stillet eskimoerne i et romantisk lys, ladet dem spille helterollerne. Alene snehytterne og de barske livsvilkår var tilstrækkeligt til at stemme folk sympatisk. Indianerne derimod har oftest spillet fjendens rolle som de grusomme vilde, der skalperede de uskyldige nybyggere, der kom og tog deres land. Og her må man klart erkende, at den amerikanske opfattelse af

indianeren er direkte importeret til Canada. Amerikanernes samvittighed over for indianerne var om muligt endnu værre, og derfor var deres modvilje mod dem så meget større. Sådan er den menneskelige inkonsekvens.

Dette er naturligvis den offentlige opfattelse af forskellen mellem de to folkeslag, men også objektivt er der forskelle. Jeg erindrer en udtalelse af en mand, der var vant til at rejse med både indianere og eskimoer. „Når man rejser med eskimoer, vil de altid prøve at hjælpe dig, hvorimod indianeren på en rejse i vildnis vil foretrække at nedværdige dig. De forsøger at vise, at du ikke er så dygtig, som de er, hvorimod eskimoen vil prøve på at vise dig, hvordan du kan blive dygtigere.“ Det er muligt, at der er noget fundamentalt i denne udtalelse. For mit eget vedkommende ønsker jeg ikke at bebrejde indianerne eller prise eskimoerne. Som én der har rejst meget sammen med eskimoerne, har jeg altid holdt meget af disse folk og er blevet fint behandlet, og jeg mente egentlig ikke, at indianerne kunne stå mål med dem. Det var derfor en glædelig overraskelse for mig, da jeg for mange år siden tilfældigvis rejste sammen med nogle indianere. Vi gjorde holdt i en lille indiansk landsby, og jeg fandt, at det var herlige mennesker alle sammen, charmerende og hjælpsomme, ganske som eskimoerne have været over for mig. Men som nævnt er mine erfaringer med indianerne ikke mange.“